

دکتر مهرداد حلال‌خور
پژوهشگر مطالعات آمریکا
همکار در اندیشکده مطالعات آمریکا

یادداشت تحلیلی

ترور آمریکایی، افول آمریکایی

بررسی چرایی ترور فرمانده نیروی قدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی توسط ایالات متحده

یمن و لبنان داشته است و از طرف دیگر، حمایت‌های آمریکا از رژیم صهیونیستی و برخی کشورهای عربی خاورمیانه را نیز با چالش‌ها و مشکلات جدی مواجه کرده است. به کمک تلاش‌های فرماندهان او، آمریکا نه تنها در شکل دادن به نظم منطقه‌ای مطلوب خود موفق نبوده، بلکه هرروز بیش از گذشته، از خاورمیانه عقب رانده می‌شده است؛ امری که بیش از هر چیز، نمایانگر افول نقش رهبری آمریکا در منطقه است. این افول رهبری آمریکا نه تنها در منطقه خاورمیانه قابل رصد است، بلکه در سرتاسر جهان نیز قابل مشاهده است؛ امری که در رفتار آمریکا در خروج از پیمان‌های بین‌المللی، تهدید دوستان این کشور به ترک نظم‌های امنیتی پس از جنگ جهانی دوم، شروع جنگ‌های تجاری و بسیاری دیگر از تصمیمات دولت ترامپ در سیاست خارجی، قابل مشاهده است. اصولاً دولت ترامپ رویکرد

شکست سیاست‌های خاورمیانه‌ای آمریکا

فراتر از تحلیل‌های کوتاه‌مدت، به نظری می‌رسد که پاسخ این سؤال را می‌توان در جریان بلندمدت افول تمدنی آمریکا جستجو کرد. تمام شواهد و قرائن نیز حاکی از این است که تصمیم به شهادت این سردار عزیز نیز، به صورت بلندمدت در همین افول تمدنی قابل جستجو است. سیاست‌های آمریکا در منطقه یکی پس از دیگری در حال شکست خوردن است و پس از حمله آمریکا به عراق تاکنون، محور مقاومت با رهبری ایران، روزبه‌روز در حال قدرتمندتر شدن است و این مسئله، نشان از یک رویه کلی شکست در سیاست‌های خاورمیانه‌ای آمریکا دارد. سردار سلیمانی به عنوان فرمانده سپاه قدس نیز مهم‌ترین نقش در عقیم ماندن سیاست‌های خاورمیانه‌ای آمریکا، به خصوص در حوزه کشورهای عراق، سوریه،

شهادت سردار سلیمانی در عراق، یکی از تلخ‌ترین لحظه‌های تاریخی ملت ایران پس از انقلاب اسلامی بوده است؛ اما از دید تحلیلی، بیانگر یک حقیقت بسیار بزرگ در خصوص تأثیرگذاری این فرد بسیار ارزشمند در مناسبات خاورمیانه و شکست دولت آمریکا در مواجهه با این تأثیرگذاری بوده است. پس تصمیم به ترور سردار سلیمانی، نشان از وضعیتی است که سیاست‌گذاری خارجی آمریکا و شرایط تمدنی این کشور در خاورمیانه با آن، مواجه است و این ترور بیش از آن که از سرفردت انجام شده باشد، از روی ضعف صورت گرفته است. سؤال بسیار مهم این است که مگر آمریکا در چه شرایطی قرار دارد که مجبور می‌شود در سطح رئیس‌جمهور با پذیرفتن مسئولیت حمله به سردار سلیمانی، تمام موازین حقوقی، سیاسی و خطوط قرمز تعاملاتی میان خود و ایران در منطقه خاورمیانه را نقض کند و به این اقدام مبادرت ورزد؟

اوباما در رهبری جهانی آمریکا را کنار گذاشته و در تلاش برای ترویج نوعی ملی‌گرایی مبتنی بر حفظ جایگاه بین‌المللی این کشور در سیاست خارجی بوده و شعار اول آمریکا نیز بر همین اساس، قابل تحلیل است. از دید بسیاری از تحلیل‌گران، پیروزی فردی مانند ترامپ در ریاست جمهوری آمریکا نیز تلاشی از سوی هیئت حاکمه آمریکا برای به تأخیر انداختن این روند افول بوده است.

روبه افول بودن رهبری جهانی آمریکا

واقعیت افول آمریکا تنها مورد توجه تحلیل‌گران نبوده است، بلکه بخش اعظمی از سیاستمداران و مردم آمریکا معتقدند که آمریکا از لحاظ رهبری جهانی، در فرآیند افول قرار دارد و این کشور، جایگاه سابق خود را ندارد. بر اساس نظرسنجی مؤسسه پیو که در سال ۲۰۱۳ (زمانی که بخش بزرگی از جهان به دلیل سیاست‌های اوباما با این کشور همراه بوده‌اند) انجام شده است، ۵۲٪ از آمریکایی‌ها معتقد بوده‌اند

که آمریکا نسبت به ۴۰ سال پیش، نقش رهبری تضعیف شده‌تری دارد و تنها ۱۷٪ معتقد بوده‌اند که آمریکا نسبت به ۱۰ سال پیش، قدرتمندتر شده است.^۱ حتی این گروه نیز نسبت به ۴۰ سال پیش، ۱۰٪ کمتر شده‌اند. این فرآیند نشان‌دهنده این مسئله است که خود آمریکایی‌ها نیز به افول نقش رهبری کشورشان در سیاست بین‌الملل باور دارند. حدود ۷۰٪ از آمریکایی‌ها معتقدند که آمریکا، نه تنها نقش رهبری

1 - <http://www.people-press.org/2016/05/05/8-perceptions-of-u-s-global-power-and-respect/>

خود را از دست داده بلکه احترام بین‌المللی اش نیز از دست رفته است.^۲ از این رو، ۴۴٪ از آمریکایی‌ها بر اساس نظرسنجی شورای روابط خارجی، معتقدند که حتی اوباما نیز آن‌گونه که باید، نتوانست سیاست خارجی را مدیریت کند. ۹۲٪ از آمریکایی‌ها معتقدند، افکار عمومی آمریکا، کمتر از سیاست جهانی این کشور حمایت می‌کنند.^۳ این روند اعتقاد به افول رهبری آمریکا، نه تنها در داخل آمریکا وجود دارد، بلکه در سطح جهان نیز در حال همه‌گیر شدن است. بر اساس نظرسنجی مؤسسه گالوپ در ۱۳۴ کشور جهان - که در سال ۲۰۱۷ انجام شده است - اعتقاد به رهبری آمریکا از ۴۸٪ به ۳۰٪ در سطح جهان رسیده است. نکته مهم تر آنکه، این روند کلان برای مخالفان رهبری آمریکا، به صورت افزایشی بوده است.^۴

ترور سردار سلیمانی، قله کوه یخ افول تمدنی آمریکا

رهبری جهانی آمریکا در ذهن مردم این کشور و سایر نقاط جهان، رو به ضعف و افول است؛ اما نکته‌ای که در این رابطه حائز اهمیت است، ناظر بر ادبیات افول قدرت آمریکا و رهبری

این کشور بوده که پس از روی کار آمدن ترامپ، با قدرت بیشتری مطرح می‌شود و یکی از مهم‌ترین دلایل هدف قرار دادن سردار سلیمانی را می‌توان در شکست سیاست‌های او در رابطه با ایران، به دلیل افول قدرت منطقه‌ای آمریکا پیگیری کرد. ترامپ پس از خروج از برجام، گمان می‌کرد که می‌تواند بر مبنای فشار و تحریم، آن‌هم در کوتاه‌مدت، به یک پیمان جدید با ایران برسد اما این امر محقق نشد که نشان از شکست سیاست ترامپ در مورد ایران بود. از طرف دیگر، قدرت منطقه‌ای ایران نیز با شکست داعش در عراق و سوریه، پیروزی احزاب نزدیک به ایران در انتخابات سال ۲۰۱۸ آمریکا، عدم سرکوب جنبش

انصار الله یمن از سوی عربستان با وجود تحریم کامل این جنبش و بسیاری موارد دیگر گسترش یافت. لذا آمریکا در مواجهه با ایران، هم از جنبه سلبی محدود کردن ایران و هم از جنبه ایجابی قدرتمندتر شدن ایران شکست خورد. ترور سردار سلیمانی دلیلی برای شکست سیاست‌های آمریکا در رابطه با ایران است که خود نشان دهنده افول قدرت منطقه‌ای آمریکا در محیط پیرامونی ایران است و ریشه در افول قدرت جهانی آمریکا دارد که به طریق اولی، به افول تمدنی آمریکا اشاره دارد. شاید شکل فوق بتواند بیش از هر چیز دیگری، ترور سردار سلیمانی را به عنوان قله کوه یخ افول تمدنی آمریکا به تصویر بکشد.

2 - <https://www.economist.com/graphic-detail/2017/11/15/republicans-believe-that-america-is-now-more-respected-under-donald-trump>
 3 - <http://www.people-press.org/2016/05/05/8-perceptions-of-u-s-global-power-and-respect/>
 4 - <https://news.gallup.com/poll/225761/world-approval-leadership-drops-new-low.aspx>